

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

HITLER az Augusztá-kórházban

MI-Gyosz és MAK-Gyosz

Eötvös Károly, írta Ötvös Károly. —
Balthazar püspök héber kiejtése. —
Wallenstein Zoltán előadása. — Cipő-
tisztítás felekezeti alapon, stb. —
Olvasom, nem olvasom

VI. évfolyam 5. szám.

1933. március 11.

A címlap Berény Róbert rajza.

Akar Ön mindig elegáns és tartós cipőben járni?
 Ha igen, akkor keresse fel a **Grünbaum-féle**
„MODELL CIPŐSZALONT” BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-U. 10.
 (operával szemben.)
 Erzékeny lábat meggyógyítom cipőimmal.
 Javítások jutányos áron a legszébb kivitelben készülnék

TAUBER ÁRON

☞ kőser mészárszéke
 BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 10. SZ.
 Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. nitk. Rabbiságának fel-
 ügyelete alatt. Elsőrendű cukorgyári
 hivatalból származó marha-, borju-
 és birkahusok. Vágott baromfi áru-
 sítási R. adalékok hazhoz szállítanak.

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-
 u. 43. sz. alól VI. KIRÁLY-UTCA 58.
 ALA HELYEZTEM ÁT
 Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Peszto, divatszövet, és szabókellékek
 árúháza. Billiárd, játékasztal és
 íróasztal posztók. Ebedióasztal,
 padló- és dekoráció filcek.

„MODELL CIPŐSZALONT” BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-U. 10.

(operával szemben.)
 Erzékeny lábat meggyógyítom cipőimmal.
 Javítások jutányos áron a legszébb kivitelben készülnék

KUFLER ÉTEREM

VI., Vilmos császár-ut 39. (Hajós-nitca sarkán)
 Új Menürendszer:
 Dél: 1.40-1.80 Pengőig
 Esti: 1.20-1.50 Pengőig
 Naponta hal menüben — Házhoz is szállítok

SIREMLÉK

bel- és kültöldi márványokból leg-
 olcsóbb áron részlettizésére is
 kaphatók. - Tervezések díjtalanul.

sírkövyáros
 BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1-3.
 TELEFON: 24-5-24.

FADORIT

ruhácsió és vegy-
 tisztító és gőzmo-
 só üzem
 BUDAPEST, Kazinczy-u. 6.
 Szombaton zárva.

UJ FIÖKÖK

a kőser szalámigyár gyártmányai

Klein Danielnél, VIII., Rákóczi-ut 57/B. és
 Löwy Lajosnénál, VII., István-ut 30 SZ.

állandóan frissen kaphatók

LEGNAGYOB

SZENZÁCIÓ

Budapesten az újonnan nyit

„BIZÁNC CIPŐ”
 üzlet, hol NŐI és FÉRFI kézi varrott és szeges cipők
 hihetetlen olcsó áron kaphatók, mérték szerint is.
 Budapest, VI., TereZ körut 50. szám.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Az affér tanulságai

Írta: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE

A bécsi hitközségi elnök és *Stern Samu* közötti affér elsimult, illetve ez az affér tulajdonképpen csak egyik laptársunk fantáziájában létezett, amely szeret a zavarosban halászni és visszavonást kelteni. Utólag kiderült, hogy *Löwenherz dr.* az előkelő idegen korrektségével viselkedett Budapesten és előadásában esze ágában se volt kritikát gyakorolni a hitközség vezetőségének ténykedései felett. Felhívása *Stern Samu* elnökhöz, hogy a Pesti Izr. Hitközségben vezesse be az általános, titkos és lajstromos választási rendszert, inkább hatásos szónoki fogás volt, mint kritika. Nem gondolhatta ezt komolyan *Löwenherz dr.* sem, aki elvbarátai információiból bizonyára tudta, hogy a mai hitközségi rezsim vezére semmi körülmények között nem hajlandó egy olyan reformot életbe léptetni, amely a hitközség mai strukturáját megváltoztatná és a hegemoniát más kezére juttatná.

Stern Samu hitközségi elnök válaszában le is szögezte, hogy

„mi magyar zsidók nem lehetünk és nem is leszünk politikai kisebbség ebben a hazában, amelynek épp úgy elválaszthatatlan és eltéphetetlen részei vagyunk, mint más vallásu testvéreink“.

*Stern Samu*nak ez a megállapítása, melyet még a *cionisták* 60—70 százaléka is magáévá tesz, az egész magyar zsidóság álláspontjának tekinthető. A kisebbségi elv a magyar zsidóság mentalitásától *merőben idegen* eszme, amelynek nálunk sem talaja, sem gyökere nincs.

Ellenben meg kell állapítani, hogy *Löwenherz dr.*-t saját elvbarátai vezették félre, Potemkin falvakat mutattak neki és megtévesztették őt, különben a bécsi alelnök előadásának súlypontját arra helyezte volna, hogy a budapesti cionisták között csináljon — cionista propagandát, Tudniillik — mint a Zsidó Szemle legutolsó számából kiderül — a cionistáink szegre akasztották elveiket és kijelentették, hogy három évvel a választások előtt nem sürgős számukra a vá-

lasztójogi reform. *Schönfeld József dr.*, a Zsidó Szemle szerkesztője egy cikksorozatban és harcias előadások keretében fejtette ki, hogy miképen valósíthatják meg a cionisták *Merzl Tivadar* híres programját: „Erobert die Gemeinden!“ A cionista vezérek, akik annak idején lelkes örömmel üdvözölték *Schönteld József dr.* megállapításait, most egyszerre elejtették a hitközség meghódításának programját és mint *Izsák Ede dr.*, a Cionista Szövetség elnöke kijelenti „az intéző bizottság egyhangulag elhatározta, hogy nem foglalkozik ezzel a kérdéssel, amelyet egyelőre nem tart sürgősnek“. Azt is mondja még *Izsák Ede dr.*, hogy a választójogi kérdéstről több ízben megbeszéléseket folytattak *Stern Samu* elnökkel is, „de ezek a megbeszélések még nem valók a nyilvánosság elé“.

Nem tudjuk, hogy ezzel a misztikus mondattal mire céloz *Izsák Ede dr.*, de bizonyos, hogy *Stern Samu* még a négyszem közti beszélgetések során sem tett olyan nyilatkozatot, mely szerint ő bármikor a jövőben hozzá fog járulni a *lajstromos szavazási* módszerhez. *Stern Samu* ugyanis minden alkalommal nyíltan és őszintén kijelentette a nyilvánosság előtt, hogy amíg ő lesz a hitközség elnöke, addig *lajstromos szavazásról* nálunk szó sem lehet.

Ha figyelmesen elolvassuk *Izsák Ede dr.* nyilatkozatát, megállapíthatjuk belőle, hogy míg más országban a *Pro Palesztina* mozgalom hiveiből *lesznek a cionisták*, addig nálunk megfordítva van: a cionisták vedlenek át lassan a cionizmusért nem elvi harcot folytató, hanem azzal pusztán csak szimpatizáló *Pro Palesztinásokká*.

Ha mindezt tudta volna *Löwenherz dr.*, akkor nem foglalkozott volna a hitközséggel és annak intézményeivel, hanem arra helyezte volna a fősúlyt, hogy a túlloyalissá vált *cionista vezérek politikáját kritizálja* és ellanyhult harci buzgalmukat felfrissítse.

של פסח
HUSVÉTI ÁRUT

ez évben ismét készíti az ismert kitűnő
minőségben, szigorúan rituális előírás szerint

Schreiber Simon,

az egri főtiszt főrabbi ur felügyelete alatt

FRANCK HENRIK FIAI R. T.

Iroda: Budapest, I, Budafoki-út 64. szám.

Levél cím: Budapest 113. Postafiók 6. • • • Telefon: 58-8-44 és 58-8-45

Eötvös Károly

Irta: Ötvös Károly

Hát ez mi?! . . . Hogyan kerül ez a fonétikusan hasonhangzású, ortografiai-
lag feltűnően eltérő két név egymás mel-
lé, helyesebben egymás fölé?! . . .

Szinte fülembé csengenek ezek a
kérdések, amint csodálkozó hangon el-
röppennek a „Szombat“ kedves olvasói-
nak ajkáról. Meg is tudom érteni csodál-
kozásukat, hisz a „Szombat“ hasábjain
ők eddig mindig csak komoly, tartalmas
írásokkal szoktak találkozni. Nem is vi-
tatom, bizony, kicsit furcsán és humoro-
san fest a cikkem fölött ékeskedő cégtáb-
la. Ám arra kérem a nyájas olvasót, aján-
lékozzon meg egy kis türelemmel, a vég-
én minden szépen ki fog derülni!

Írásom humoros tónusának megérté-
séhez elárulom, hogy az alábbi megem-
lékezésemet a „Szombat“ purimi számá-
ba szántam, élve az ősrégi zsidó szálló-
ige jogával: „Purim ist alles frei“ (Pu-
rim örömnapján minden meg van enged-
ve). Fölösleges tán hangsúlyoznom, hogy
ennek a szállóigének szerzője távolról
sem gondolhatott törvénybe ütköző cse-
lekményekre, hanem kizárólag, csak tár-
sadalmi és családi vonatkozású tréfákra.

Érzem, hogy tollam alatt akaratlanul
is kissé terjengős lett riportom bevezeté-
se, de ennek ellenére engedelmet kell
kérnem még egy egészen rövid vallo-
mástételre: rajongója vagyok az aktua-
litásoknak. Ennek a kis csevegésnek meg-
írására pláne kettős aktualitás ösztön-
zött. Lássuk!

Pontosan ötven éve most annak,
hogy végleg lezárultak az egész világ
legélénkebb érdeklődésétől kísérve, in-
kább hirhedt, mint híres „Tiszaeszlári
nagy pör“ aktái. Ott ültem én is a tör-
vényszék fojtott levegőjű tárgyalótermé-
ben és szorongó szívvel, remegő lélek-
kel, egyben kimondhatatlan gyönyörű-
séggel hallgattam Eötvös Károlynak, a
magyar ügyvédi kar díszének és büszke-
ségének szívreható, ragyogó védőbeszé-
dét. Az általa hirdetett igazság nem is
tévesztette útját, mint köztudomású, a
törvényszék a vádlottakat fölmentette.
Elmultam 80 éves, de az Úr kegyéből ne-
kem szánt maradék-életem végső percé-
ig sem fogom elfelejteni ennek az ítélet-
hirdetésnek megrázóan drámai jelenetét.

Ezeknek, a magyar zsidóság törté-
netében oly példátlanul érdekes esemé-
nyeknek lenyűgöző hatása alatt és leg-
főképpen a nagy „Vajda“, a tántoríthatat-

lanul szabadelvű és nagyhirű védőügyvéd
tiszteletére elhatároztam, hogy német-
hangzású családi nevemet „Ötvösre“-re
magyarosítom meg. Itt fekszik előttem a
„Budapesti Közlöny“, a magyar hivata-
los lap, mely a névmagyarosítást enge-
délyező belügyminiszteri engedélyt közli.

Úgy érzem, ide kívánczik annak el-
mondása is, hogy milyen kemény harcot
kellett vívnom áldott emlékü jó édes-
apámmal ezzel a névmagyarosítási szán-
dékossal kapcsolatban. Ő t. i. szigorú
vallásos életű, megalkuvást nem tűrő
konzervatív, egyszerű falusi gazdálkodó,
de, sajnos, gyöngé tudású zsidóember
volt és mikor névmagyarosítási szándé-
komat kötelelességszerűen eléje tártam,
feddő atyai hangon így szólt hozzám:
„Mi jut eszedbe, édes fiam, nálunk zsi-
dóknál a „Sinuj hásém“ (névváltoztatás)
csak súlyos, agonizáló betegeknel szoká-
sos, tégy le szándékról, hiszen te, hála
Istennek, makkegészséges vagy!“

„Drága apukám“, vettem át a szót,
„te nagy tévedésben vagy“, mondtam
fiui alázattal „az általad említett „Sinuj
hásém“ nem vonatkozhatik a családi, ha-
nem kizárólag arra a névre, melyet a
zsidó férfi akkor kapott, amikor nyolec-
napos korában Ábrahám szövetségébe
fölvétetett.“ Az öreg úr erre láthatóan
megnyugodva azzal bocsátott el: „Igazad
lehet, fiam, tégy amint jónak látod!“
És én csakhamar megvalósítottam elha-
tározásom.

Szerénységem tiltakozik ugyan elle-
ne, de merem állítani, hogy én vagyok
talán az egyetlen magyar zsidó, aki
Eötvös Károlynak, a nagy írónak, a nagy
jogásznak, a nagy védőnek, a nagy szó-
noknak, a nagy embernek ötven esz-
tendőn keresztül, percnyi megszakítás
nélkül, magammal hordtam áldott emlé-
két . . .

Mielőtt most rátérnék a bevezetésben
jelzett második aktualításra, egy tréfás
kis intermezzóval óhajtom szórakoztatni
a tisztelt olvasóközönséget.

Rákóczi út 9! Jegyezzük meg ma-
gunknak ezt a házsámot! Itt tanyáz-
tunk felejthetetlen, drága, angyali lelkű
hitvesemmel, áldott legyen emléke, sze-
rény, de kényelmes polgári otthonban. A
90-es évek végén történt, hogy szeretett
páromnak Pozsonyban működő tanítónő-
kارتársá, egyben ifjúkori barátjánője me-

leg ajánlására hozzánk került teljes el-
látásra a pozsonyi hitközség akkori el-
nökének érettségizett fia azzal a szán-
dékmal, hogy itt a fővárosban a tanár-
képzőt abszolválja. Szorgalmas, figyel-
mes, kedves fiú volt. Jött a Purim, né-
hány napra hazautazott rajongóan imá-
dott szüleihez. A kapott szabadság lejár-
tával pontosan visszaérkezett és folytatta
tanulmányait. Néhány nap múlva, ebéd
közben, nyilván küzdve magával, így szólt
boldogult feleségemhez: „Nagyságos asz-
szonyom, ne tessék zokon venni . . . de
mégis csak megkérdezem, hogyan ízlett
az a hat és fél kilós pulyka, amit édes-
anyám „Sláchmónesz“-nek küldött Önök-
nek Purimra?” . . . Percnyi méla csend
után boldogult feleségem tágra nyílt szép
szemeivel ránéz, ámulva és csodálkozva
kérdi: „Miféle pulyka? Mi színét sem
láttuk semmiféle pulykának!” Mintha
szélütés érte volna a fiatalembert, elsá-
padt és lassan magához térve kifakadt:
„Ez lehetetlen, teljesen kizárt dolog, hi-
szen én magam adtam fel a csomagot a
póstára!” És rögtön, ebéd végeztével le-
ült, expressz-levélben értesítette a szüleit
a kellemetlen incidensről. A szülők
nyomban megreklamálták ott a póstán a
küldeményt. Hosszú huzavona után ki-
derült, hogy a drága kincset, a „Slách-
mónesz“-nek szánt hat és fél kilós puly-
kát nem „Rákóczi út”, 9-re, Ötvös Károly,
hanem „Próféta utca” 9. sz. alá, Eötvös
Károly címére kézbesítették ’s utóbbi he-
lyen annak módja-rendje szerint megfőz-
ték és egészséggel elfogyasztották. Két-
ség nem fér hozzá, hogy az Eötvös-cúrián
teljes jóhiszeműséggel és abban a közfel-
fekvő feltevésben vették át a külde-
ményt, hogy egyszerűen az ügyvéd úr
valamely vidéki kliensének figyelmessé-
gével állanak szemben. És ezért sem mi,
az igazi címzettek, sem a feladók, nem
indítottunk eljárást az elszenvedett kár
megtérítése iránt. Boldogított bennünket
a tudat, hogy a liberális érzelmű, igaz-
lelkű zsidóbarát a véletlen játékból egy-
szer hamisítatlan valódi „Sláchmónesz”-t
kapott.

Igy zajlott le csendesen ez a kis
pulyka-komédia.

*

Elérkeztem most már aktuális emlé-
keim végső állomására. Történt 1902. de-
rekán. Ekkor az a merész ötletem tá-
madt, hogy a magyar zsidó családok szá-
mára, akik eladdig kénytelenek voltak
az ismert miniatűr alakú kicsike zsar-
gón, legjobb esetben németnyelvű „Lu-
ách”-hal (naptár) beérni, szerkesztek és
kiadok egy minden ízében és színültig

magyar kalendáriumot. Meg is inditot-
tam „Izraelita Családi Naptár” címmel az
I. évfolyamot. Az előzetesen szétküldött
prospektus várakozáson felül számos hí-
vet toborzott vállalkozásomnak. Kiváló
szakírók, többen a rabbikar előkelő tag-
jai közül és világi kapacitások örvendez-
tettek meg gyönyörű cikkeikkel.

A nyomda már serényen dolgozott a
vaskosnak ígérkező könyv tipográfiailag
meglehetősen komplikált naptári részén,
és én még mindig azon tűnődtem, miként
fokozhatnám ennek az új kiadmánynak
tartalmi érdekességét. Ekkor az a gondo-
lat villant meg zakatoló agyamban, hogy
felkeresem az én fonétikus druzsámát és
megkérem, tiszteljen meg engem és jö-
vőbeli olvasóközönségemet mesteri tollá-
nak egy kis produktumával — ízes ese-
megének. Nem is tétováztam sokáig,
másnap fel is mentem — nem tagadom,
kissé habozva — a próféta-utcai irodába.
Ott ült az előszobában, kényelmes ka-
rosszékből az ügyvéd úr irodavezetője,
az akkoriban sokat emlegetett, híres
„Perl öcsém”. Mikor tisztességtudóan ér-
deklődtem nála, vajjon beszélhetnék-e a
nagyságos úrral, kérdőleg rám néz, perc-
nyi szünet után feleli: „Igen, itthon van,
kit szabad bejelentennem?” „Ötvös Ká-
roly vagyok”, szóltam enyhe fejbiccenés-
sel. Nyomatékosan és erősen hangsúlyoz-
va, mintha előbb nem jól hallott volna,
kérdi mégegyszer: „Kit szabad beje-
lentenem?” Én újra kissé keményebben
mondom: „Igen, igen, Ötvös Károly va-
gyok!” Leolvastam arcáról a megdöbbe-
nést, éreztem, hogy egész biztosan örült-
nek tart. Ismételt nyájaskodóbb kéré-
semre végül mégis rászánta magát és be-
jelentett.

Odobent, a nagy férfiú színe előtt,
már sokkal csendesebben folyt le bemu-
tatkozásom és mikor végighallgatta név-
magyarosításom kis epizódját és különö-
sen annak indító okát, hogy t. i. az ő
iránta táplált tisztelet és hódolat jeléül
vettem fel az „Ötvös” nevet, hosszú me-
leg kézszorítással, szinte meghatódva kö-
szönte meg nekem a figyelmes megtisztel-
tetést. Eddig erről, úgymond — noha
már két évtized repült el az esemény fe-
lett, halvány sejtelmem sem volt.

Ezután a kedélyes ismerkedési jele-
net után természetesen első kérdése volt,
hogy tulajdonképpen mijáratban vagyok
nála és mi az óhajom? Válasz helyett
szótlanul belenyúltam a velem volt akta-
táskámba, kiemeltem belőle készülő nap-
táramnak fentebb már említett nyomta-
tott prospektusát és átnyújtva neki arra
kértem, szenteljen néhány pillanatot an-
nak átolvasására. Mielőtt ehhez hozzá-

Cipőpucolás faji és felekezeti alapon

Villamoson mentem keresztény barátommal, aki leépitett köztisztviselő s most kereskedelmi téren tevékenykedik, ha lehetne. Éppen arról volt szó, hogy milyen nehéz ma a kereskedők helyzete, amikor barátom dühösen kotorászni kezd oldalzsebében és kihuz egy nyomtatványt és kezembe nyomja,

mondván: „*Mát hogyan tudjon a kereskedelem boldogulni, amikor már a cipőasztát is faji és felekezeti, valamint politikai megbízhatóság szerint osztályozzák.*”

Következőkép fest és hangzik a nyomtatvány, amelyet eltettem magamnak és leközlök dokumentumnak:

NÁZÁRET-MISSZIÓSHÁZ BUDATÉTÉNY

1933. február hó.

Főtisztelendő Urunk!

A missziók segitési készségének egyik igen elterjedt módja a hasznavehetetlen tárgyak gyűjtése.

Számos megkeresés érkezett már hozzánk, hogy vajjon mit lehetne még gyűjteni a szokott tárgyakon (ezüstpapír, bélyeg stb.) kívül.

Most új cikkekre akadtunk, melynek gyűjtése **nagy elterjedtségénél fogva** a missziós ügynek jelentékeny bevételi forrást biztosítana a mai válságos időkben. Ez az új lehetőség az

üres „PYRAM” és „KAKAS” cipőasztá-dobozok, valamint a „PYRAM” padlófénymáz-dobozok gyűjtése.

Meggyőződünk róla, hogy e gyártmányokat előállító vegyészeti gyár **keresztény és magyar**, hogy gyártmányai minőségben is felveszik a versenyt az egyéb gyárak termékeivel.

Minthogy ezekre a cikkekre minden családnak szüksége van, az üres dobozok pedig rájuk nézve értéktelenek, **megfelelő felvilágosítás** révén és következetes gyűjtés által ebből a cikkből a missziós ügy egyéb megcsappant forrásai helyett újabb megbecsülhetetlen jövedelmi forráshoz jutna, a gyűjtőknek — ugyszólván — minden áldozata nélkül.

Ezért kérjük Főtisztelendőségedet, sziveskedjék ezt a gyűjtési akciót saját hatáskörében megindítani, amihez — úgy hisszük — a missziós ügy barátai között lelkes támogatókra fog találni.

Hogy azonban felesleges munkától és postai kiadástól megkíméljük a gyűjtőket, szükségesnek tartjuk újra hangsúlyozni, hogy **csak a „PYRAM” és „KAKAS” cipőasztá-dobozokat és a „PYRAM” padlófénymáz-dobozokat tudjuk értékesíteni.**

Főtisztelendőséged szives támogatását kérve, vagyunk

szívélyes missziós üdvözlettel

NÁZÁRET-MISSZIÓSHÁZ
BUDATÉTÉNY

NB. Postai költség szempontjából leggazdaságosabb pontosan 5 vagy 10 kg.-os csomagokban küldeni a gyűjteményeket.

Igazságos-e az új gabella-rendszer? *)

A pesti izraelita hitközség képviselő-testülete egyhangulag elfogadta az új gabellaszabályzatot, melynek lényege az, hogy a kóser húzhoz nem ragaszkodók pótdadó formájában járuljanak hozzá a kasruszintézmény fenntartásához. A közgyűlés határozata jogerős, arról beszélni tehát, hogy jogos-e a 10%-os kasrusz pótdadó, gyakorlati jelentőséggel nem bír. Ellenben arról, hogy igazságos-e, lehet beszélni, annál is inkább, mert az elnök ur javaslatot azzal vezette be, hogy „bennünket ebben a kérdésben is csak az igazság szempontja vezérel...”

Keressük tehát az igazságot. Az igazság, mint tudjuk, mindig relativ, mert abszolút igazság nincs. Azzal a kérdéssel, hogy milyen a viszony a jog és az igazság között, a jogfilozófia foglalkozik. Eszerint a jog azt célozza, hogy emberek olyan viseletet tanusítanak, amely más emberek érdekeinek megfelel. Mint-hogy azonban az emberi érdekek rendszerint összeütköznek, fel kellett állítani azt a határt, amelyig az érdekösszeütközések dacára kényszeríteni lehet az embereket közös viseletre. Ezt a határt állítja fel az igazságosság elve, amelynek célja: döntés az emberi érdekek összeütközése esetén. A jogfilozófiában felállított szabály szerint igazságos az a döntés, amely a lehető legtöbb embernek nyújt jót és a lehető legkevesebb embernek nyújt rosszat, Ennek megfordítottja igazságtalanság.

Mielőtt állást foglalnánk abban a kérdésben, hogy igazságos volt-e a döntés, idézzük az elnök ur bevezető szavait: „A helyzet az, hogy a hitközségben harmincezer család van és ebből mindössze négyezer család eszik kóser húst. A kóser üzemek fenntartásához 200.000 pengőre van szükség, tehát az a helyzet, hogy eddig meglehetősen igazságtalanul ez a négyezer család fedezte a kóser üzemek fenntartási költségeit. A mi elgondolásunk az, hogy ezeket a nagy terheket nem lehet négyezer család vállára rakni, nem lehet azokat büntetni, akik vallásuk szabályaihoz ragaszkodnak, de osztozniuk kell a terhekben azoknak is, akik a rituálékhoz nem ragaszkodnak.”

Ezek után visszatérhetünk az igazságosság kereséséhez. Igazságos döntés-e

az, hogy huszonhatezer család kényszerítve legyen alkalmazkodni négyezer család érdekeihez? Igazságos döntés-e az, hogy huszonhatezer család fizesse meg azt a 200.000 pengőt, amely összeg szükséges ahhoz, hogy olyan intézmény tartassék fenn, amelyet csak négyezer család vesz igénybe? Igazságos-e különösen akkor, amikor a 4000 családnak módjában van ebbeli rituális szükségleteit másképpen is kielégíteni, módjában van a kóser húst az ortodox hitközségnél beszerezni, amint-hogy például kielégíti a „mikvo“-beli (rituális fürdő). A Sulchán-Áruch szerint a „mikvo“ legalább olyan lényeges rituálé, mint a kasrusz? Nem volna-e igazságosabb az a döntés, hogy engedjük át a kasrusz intézményét is az ortodoxoknak, akik ehhez nagyszerűen be vannak rendezkedve? Ez annál is inkább elképzelhető volna, mert van számos rituális szükséglet, melyet a hitközség nem monopolizál. Ilyen a lulov, a tefilin, az imakönyv, a tóra és mezua előállítás. Ezeket a magániparra bizza, ez pedig kizárólag ortodox cégér alatt látja jónak működni. Miben különbözik a kóser husipar ezektől?

Elhangzott a közgyűlésen a javaslat mellett olyan felszólalás is, hogy a négyezer szegény család terhét a gazdagok nyugodtan és minden megerőtetés nélkül átvállalhatják. Ez a felszólalás kettős tévedésen alapszik. Nem mindenki szegény, aki kóser húst eszik és nem mindenki gazdag, aki nem vesz kóser húst.

Nézzük azonban, hogy a kasrusz intézménye, amelyért oly nagy áldozatot kell hozni azoknak is, akik zsidó mivoltukat kóser húst nélkül is kitünően el tudják képzelni, gyakorlatilag hogy érvényesül? És tényleg lehetővé teszi-e mindenkinek, hogy ebbeli szükségletét kielégítse?

A VII. ker. imaházegyesület, amelynek mostani neve Fabriczky Lipót templom, huszonhét év óta áll fenn. Ezt az Imaházegyesületet azért kellett megalapítani, mert az egyesület környékén lakó, különben hitközségi adót fizető zsidó családok. — a távolság folytán minden zsidó intézmény élvezésétől el voltak zárva. Templomot, vagy imaházat gyalog megközelíteni erről a környékről nem lehet, úgy hogy rohasono és jomkipurkor is csak kocsin juthattak el a templomba. Kóser mészárszék a környéken nincs, metszőről a hitközség nem gondoskodik.

Ilyen körülmények között néh. Rot-

*) A cikk tartalmával nem mindenben értünk egyet, de tekintettel arra, hogy tendenciája közérdekű, szívesen tesszük közzé.

ter Samu a környék egyik tekintélyes polgára egy pár környékbeli korifeussal vállvetve megalapította az Imaház-egyesületet. Az egyesület önkéntes tagjai rendes hitközségi adókon és pótdókon felül tagsági díjakat fizetnek. Ezekből az önkéntes tagsági díjakból tartja fenn az Egyesület az Utász-utcai állandó imaházat, fizeti a házbérét, tart egy kántort, saktert egy személyben és tart egy templomszolgát. Rotter Samu halála után néh. Fabriczky Lipót került a templom élére, aki nagy anyagi áldozatokkal a templomegyesület intézményeit kibővítette. Külön Talmud Tórát tartott fenn, jótékonyági ügyosztályt létesített, szegény gyermekek felruházására alapot tartott fenn.

Ezidőszerint én vagyok ennek az egyesületnek az elnöke. Én bajlódom az egyesület ügyes-bajos dolgaival, mondanom sem kell, nagyon nehéz körülmények között. Az Egyesületnek mi kb. 120 család a tagja, ezek mind élvezik az Egyesület intézményeit, **de fizető tag csak 40—50 van.** Ezek az önkéntes tagok havi 2—10 P. tagsági díjakat fizetnek és ezekből az összegekből tartjuk fenn a Templomegyesületet. A hitközség egy fillérrel sem támogat benünket, sőt a legutóbbi időnkig a nagyünnepek alkalmával azért, hogy az ünnepi istentiszteleteket megtarthassuk, tekintélyes összegű engedélydíjakat kellett fizetnünk. A kultuszadó kivetésénél teljesen figyelmen kívül hagyja azon körülményt, hogy egyesületünk tagjai külön tagdíjakat is fizetnek.

Örömmel kell konstatálnom, hogy a kóser hust vásárlók Egyesületünkben nagyobb arányszámban vannak képvise-

selve, mint amilyen arányszámot az elnök ur a Pesti Izr. Hitközségnél kimutatótt. **Nálunk ugyanis 25—30% az arányszám.** Mégis a múlt év november havában a következő tartalmu levelet kaptam a Szerartási Ügyosztálytól: „Az Izraelita Imaegyesület tekintetes Elnökségéhez Budapest. Tudomásomra jutott, hogy az imaegyesületükben alkalmazott előimádkozó baromfimeszéssel foglalkozik és ezen munkájáért gabellailletményeket szed. Ezáltal hitközségünknek tetemes kárt okoz. A kasrusz ügyek elintézése és így a metszésjog gyakorlása is kizárólag hitközségünket illeti meg. Ennek folytán felkérjük, hogy alkalmazottakat a metszés gyakorlásától sürgősen eltiltani sziveskedjék, ellenkező esetben kénytelenek leszünk jogaink megóvása érdekében a hatóságok közreműködését igénybe venni. Budapest, 1932. november 8. Tisztelettel a Pesti Izraelita Hitközség szerartási ügyosztálya.“

Ez a levél tehát azt jelenti, hogy egyesületünk tagjai nem vehetik igénybe a mi saját pénzünkön fenntartott sakterunkat és minthogy hitközség nem gondoskodik részünkre sakterről, és mint-hogy teljesen valószínűtlen, hogy az Utász-utca környékén megvásárolt csirkét levágatás végett a városba küldjék be az egyes hivek, nem marad más hátra nekünk, miént fizetni a hitközségi adót. **fizetni a kóser hust evők miatt kivetett pótdótot, fizetni az önkéntes egyesületi tagsági díjakat,** ellenben a drága pénzen fenntartott kasrusz intézményt nemcsak nem élvezhetjük, hanem saját pénzünkön sem pótolhatjuk.

Dr. Hamvai Sándor.

Wallenstein Zoltán dr. előadása

A Magyar Zsidóság Hitvédelmi Szövetsége vasárnap délután a Goldmark-teremben ülést tartott, amelyen nagyszámu közönség jelent meg. Ott voltak többek között: Stern Samu, az Országos Iroda elnöke és neje, Krammer Miksa, a Chevra elnöke, Glücksthal Samu felsőházi tag, Bródy Ernő orszgy. képviselő. Barna Károly és Blum Ödön hitk. előljárók, Porgesz József, Jánosi-Engel Gyula. Steiner Mór, Lunzer Pál, Endrei S. Henrik, a Chevra vezetői, Frey Kálmán kormányfőtanácsos, Sós Armin, a HÉV

vezérigazgatója, Friedmann Ignác kormányfőtanácsos és neje, Eppler Sándor és Bakonyi László főtitkárok, Popper István udvari tanácsos, Wertheimer Adolf, az IMIT elnöke, Temesváry Rezső egyetemi tanár, Hajdu Miklós templomelőjáró, Osztern Lipót és Kahan Nison, a Cionista Szövetség vezetői. Patai József, Schönfeld József, Richtmann Mózes, Kenéz-kurländer Ede, Pintér Miksa és Sass Irén szerkesztők.

SÓS ENDRE

elnöki megnyitójában a következőket

mondta :

— Abban az időben, amikor még éjjeli örök kiabáltak az uccákon az órák mulását, egy fiú azzal fordult az apjához „Miért ordítanak az éjjeli örök? Azok, akik alszanak, ugysem hallják a szavát, azok pedig, akik ébren vannak, ugyanis tudják, hogy hány óra van!” Mire az apa így felelt: „Vannak olyanok is, akik nem alszanak és mégis ébren vannak. Ezekhez a szunnyadókhöz szólnak az éjjeli örök szavai!”

— A Hitvédelmi Szövetség is, amelyet Hevesi Ferenc hívott életre, ezekbe a szunnyadóba akar öntudatot döbentetni, zsidó akaraterőt plántálni, zsidó heroizmust tölteni... Most elhatároztuk, hogy a vidék fiatal rabbijait is idehozzuk Budapest közönsége elé. Az első ilyen rabbi: Wallenstein Zoltán, akinek a híre már eljutott ide és aki, remélem, megmutatja, hogy nem rosszabb a hírénel.

Azután a közönség tapsviharai közepette lépett a dobogóra Wallenstein Zoltán, hogy megtartsa nagy érdeklődéssel várt előadását.

WALLENSTEIN ZOLTÁN

mindenekelőtt párhuzamot vont a görög filozófia és a zsidó prófétizmus között. Az előbbi szerint a világ lényege számokból áll, az utóbbi ezzel szemben azt tanítja, hogy ezen a világon a legfőbb dolog a szellem. Az Isten szelleme, Azután kifejtette a szellem és szellem között való különbséget. Rámutatott arra, hogy lehet az az örültség szelleme is, mint ez a középeurópai, amelyik börtönbe akarja lakoltatni a népek lelkét és a világot a nyomoruság tanyájává teszi körülöttünk. Ez a szellem a vakság és a gyűlölet szelleme. És a zsidó gondolat ezt messze eltaszítja magától.

Azután arról beszélt, hogy a zsidóság az embertestvériség és az ész felvilágosító jegye alá állítja oda a világot és drága kincsnek tartja a világosságot. Megrajzolta a különbséget a Talmud és a görög mithológia között. Előbbiben maga az Isten anitja meg Ádámot arra, hogyan kell tüzet csiholni és azt javunkra fordítani, a görög mithológiában az

istenség egyenesen elrejteti ezt az emberiség szeme elől.

A zsidóság a világtörténelem testének nárdusolaja, az emberiség gyümölcsös-kertjének olajbogyófája. Jelenleg sötétség terpeszkedik körülöttünk, az ujságok a minap arról irtak, hogy 25 éven belül megőrül az emberiség. Ebben az új helyzetben új feladatok várnak a zsidóságra. És akármilyen levert a hangulat, nem szabad kétségbeesnie. A magyar történelem példái bizonyítják, hogy minden gyötrelomből és elesettségből van föltámadás. Csak hinni kell és a formaruhában masirozás helyett rá kell lépni új utakra. Nincs más erőségünk és nincs bölcsőbb kódexünk, mind a Tóra. Ezt össze kell kötnünk modern gondolatokkal és modern eszmékkel.

Wallenstein Zoltán beszédét több ízben szakította félbe a publikum tetszésnyilvánítása.

Az érdekes előadásért dr. Hevesi Ferenc mondott köszönetet, majd Sós Endre néhány szóval berekesztette az estét.

Az Európai Áru- és Poggyászbiztosító Részvénytársaság igazgatósága és felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelenti, hogy társaságunk alapítója, érdemekben gazdag aleluók-vezérigazgatója és a külföldi Európai Áru- és Poggyászbiztosító Részvénytársaságok konzernjének irányítója

Cserkúti ENGEL MIKSA úr

életének 76. évében ezévi március hó 5-án Rómában baleset áldozata lett.

A budapesti gyászszertartás után a pécsi családi sírboltban helyezük örök nyugalomra.

Áldott emléke hálás szivünkben örökké élni fog!

Budapest, 1955. március 4.

A KÁVÉ az emberiség csendes jótévője. Mindenki saját maga tapasztalhatja, hogy milyen pompás közérzetet teremt egy csésze valódi hamisítatlan babkávét. Igyék tehát naponta jó babkávét, mert az egészséges. Meinnl pörköltkávékaverékei között megtalálja az ízlésének legjobban megfelelőit.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Dr. Balthazár Dezső nagyszerű előadása alatt kettőt konstatáltam. Az általános zsidó érdekű hatásos kijelentéseknél a taps sokkal erősebb volt, mint a kimondott cionista részleteknél, tehát: több volt az érdeklődő, mint a cionista. Az is megállapítható, hogy a püspök héber tudományát nem a papképzőben szerezte, hanem később magánúton, mert a theologiai iskolában a héber szefard kiejtés szerint olvasák, az előadó püspök kiejtés azonban hamisítatlan orthodox zsidó kiejtés.

Nem olvasom

Egy vidéki rabbinak minden vágya: Pestre felkerülni. Amikor az illetékesekkel tárgyalt erről a kérdésről, azt mondta neki az egyik beavatott: „Pesten nem kell most rabbi, ellenben adok egy jó „éczát“. Irjon egynehány cikket gyűjtse őket össze különlenyomatba, s akkor könnyen lehet — rabbiszemináriumi tanár.“ A felekezeti sajtó vese-asztalánál megállapították, hogy ez az „écza“ egyáltalában nem fantasztikus, hanem a valóságot fejezi ki.

Olvasom

Marcel Proust-ot, a huszadik század elejének egyik legérdekesebb francia íróját csak halála után kezdték igazán becsülni hazájában és a külföldön egyaránt. Erről a különcéletű íróról a

„Chalom“ című francia nyelvű zsidó revüben M. S. van Praag érdekes tanulmányt írt, amelynek egy jellemző passzusát itt adjuk: „... Amint Freud az új elméleti pszichológiának, úgy Marcel Proust az új irodalmi lélektannak a mestere. Félzsidó volt Proust, zsidó anyától és faj-francia apától született. Talán önként adódnék itt összehasonlítás azzal a másik fél-zsidó fél-franciával, — akinek szintén anyja volt zsidó, a renaissance gondolkodójával: Michel de Montaigne-nyel. Nem teszem meg itt ezt az összehasonlítást. Marcel Proust, aki annyira francia volt, aki annyira a legigazibb francia kulturából táplálkozott, nem kevésbé volt zsidó is. Az összehasonlításra való mélységes hajlam

összehasonlítani egyéneket, összehasonlítani környezeteket — nagy mértékben megvolt benne. Tudni akarta, mit gondol egyik ember a másikról, egyik környezet a másikról... Amint Freud, úgy Proust is a lélek megművelője, — és a lélek elmélyülője. Munkáiban feltárulnak előttünk a legapróbb földi gonoszságok — és a kellemetlen tudatalatti momentumai mindannak, ami felületesen jóságnak és emberi jóakaratnak látszik...“

Nem olvasom

Balthazár püspök előadása után azt mondja nekem valaki gúnyos mosollyal: hogyha a püspök sokáig hallgatna, akkor olyan jó zsidóvá lenne, hogy sokat megtartana, amit most nem tart meg. Az illető nem is tudja, milyen jó gondolatot vetett föl. Miért ne lehetne alkalmat adni a püspöknek, a hitközség részéről is, hogy kellő ke-

retben, reprezentatív módon előad-
jon a zsidóság nagy eszméiről, hisz
a püspököknek elhiszik azt, amit a
rabbinak nem akarnak elhinni.

Olvassom

A Tamburuban megjelenő „Israelti-
sches Familienblatt” legutolsó számában
rendkívül érdekes vezéregyik jelent meg.

A címe a Predikátor Könyve harmadik
fejezetéből egy sokat mondó idézet:
„Van ideje a hallgatásnak . . .” A cikk

tartalma pontosan fedi a címet: óvato-
san, fél, de inkább sorok közé rejtett
mondatokkal, de annál ékesszólóbban
azt fejt ki, hogy Németországban eler-

kezett a hallgatásnak a korszaka. Be-
jelent a lap olvasótáborának, hogy a
politikai viszonyok miatt lásd: hitleriz-

mus) „a közeljövőben a lap valószínű-
leg nem lesz abban a helyzetben, hogy

szokott független modorában foglalkoz-
hasson a napi eseményekkel. Az olva-
sók számára mindenesetre jobb egy

olyan lapot olvasni, amely az őket ér-
deklő kérdések nagy részével foglalko-
zik, mint nem olvasni egy lapot, amely

minden problémát fel akart oldani.” A
predikátor szerint van ideje a beszéd-
nek. Néha a hallgatás minden szónál

beszédesebb — írja a hamburgi lap.
Ugy látszik a német zsidó lapok olva-
sónak meg kell tanulniok a sorok kö-
zött olvasniok és meg kell tanulniok az

Nem olvassom

Vagy 25 évvel ezelőtt történt a
Wesselenyi uccai zsidó elemi isko-
la hittanvizsgáján. Egy 9 éves fi-
úcskától azt kérdezi az elnök, tud-
ja-e, mit jelent a Sentirás szava: „Kösd az ígékert jelül kezédre”? A

fiúcska nem tudta. Az elnök tovább

Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-tea-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

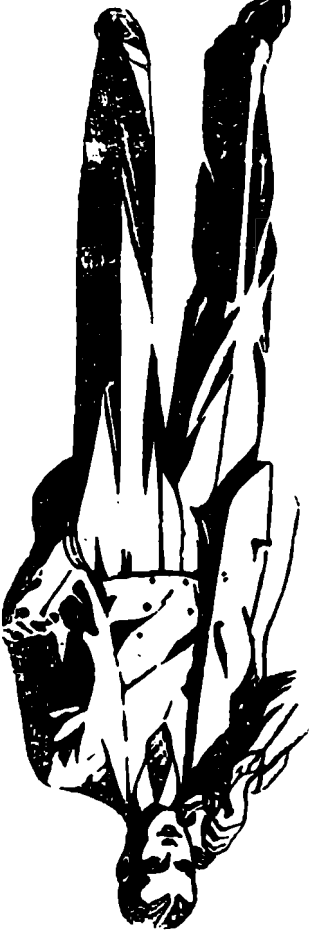
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-
tek. Meinl-teakeveréket közismeretek. Meinl-
teakeveréket közismeretek. Meinl-teakeveré-

URAMI!

A ruha teszi az embert
és hozzásegíti az érve-
nyesüléshez.

A választékos izléssel
öltözködő urat mindenütt
előzőekenyességgel fogadják.

Londonban személye-
sen választott angol szö-
veteim biztosítják az Ön
elegáns fellepését.

Telefon: 88-2-07

UJRENDSZERTŐ FINOM
URI SZABÓSAGA
BUDAPEST, IV.
Semmelweis uca 27. sz.
1932-BEN ÁLLAMI DISZOKLE-
VÉLLEL KITÜNTETVE

faggatja: „Hát édes apád reggel imádkozás alatt nem szokott felvenni a fejére semmit?” A fiú a szekirozástól sirva mondja: „Apuka reggel nem ér rá imádkozni, felkel, eszik, azután veszi a kalapját, mert siet a Belvárosba — hittant tanítani.” — Körülbelül ilyen hatást keltett Papp Károly legutóbbi IMIT felolvasása az apai házban lefolyt péntekestéről. Ha hinni lehet a fiúnak, akkor az apánál, a papi hajlékban nem volt vallástörvényszerű és a vallásos zsidó érzésnek megfelelő sabosz.

Olvason

a Magyar Zsidó Szemlében egy hosszabb ismertetés jelent meg Kecskeméti Lipót „Jeremiás” könyvéről. A tanulmány meggyőzött arról, hogy igazam volt, amikor hónapokkal ezelőtt a Kecskeméti-könyv megjelenésével kapcsolatban rámutattam arra, hogy a tudós szerzőnek nem kell félnie az ő bibliakritika alapján álló fejtegetései nyomán keletkezendő vihartól, mert a mi viszonyaink mellett nem szoktak megbotránkozni semmin, legfeljebb napirendre térnek fölötte. Az említett könyvkritikában azt kerestem, hogy miképpen itéli el, vagy meg szerző bibliakritikai álláspontját, mert azt, hogy Kecskeméti egy-egy sora néha esztétikai gyönyör, máskor vallási élmény — ugyis tudom, s tudja mindeu ki. És éppen erre a kérdésre nem találtam választ. Valahogy emléketetett engem a huszti samesz esetére, akinek volt egy jércéje és egy kakasa és ünnep előtt töprengett, hogy melyiket vágja le: A jércét? Haragudni fog a kakas! A kakast? Szomorú lesz a jérce! Amíg végre elhatározta, hogy levágja a jércét. De hát a kakas haragudni fog? — hát haragudjon — gondolta magában a dilemmát megoldani nem tudó ember. Higyjünk-e a bibliakritikának? Nem! Mert hátha megharagszanak a konzervatívek. Elítéljük-e a bibliakritikát? Óh nem. Mert hátha megharagszik a szerző. — Pedig,

amennyire Kecskeméti is ismerem, ő velem szemben nem kell ilyen határozatlanul fellépni, hanem arra az álláspontra kell helyezkednie a tudománynak: Meg kell állapítani az igazságot és ha valaki haragszik — hát haragudjék. De Kecskeméti Lipót nem fog haragudni.

Olvason

A Szombat múlt számában megjelent „Egy különös pásztorlevél” című veércikkünkkel kapcsolatban egész garmadával érkeztek be szerkesztőségünkbe a hozzászólások. A cikkben leszögezett elvünk-ből kifolyólag azonban nem szándékozunk ezzel a kérdéssel tovább foglalkozni. Az általunk hangoztatott tétel megerősítésére mégis idézzük Stern Samu hitközségi elnök legutóbbi beszédének egy rövid mondatát, mely így szól: „Én ennek a hitközségnek csak első szolgája akarok lenni.” Így illik és csak így szabad beszélni a hitközségről, a szent gyülekezetről.

Olvason

Csehszlovákiában egy társaság alakult meg nagyon érdekes terv megvalósításával foglalkozik. Arról van szó ugyanis, hogy egy rádióleadó állomást akarnak felállítani, amely — speciális zsidó műsort közvetítene. A műsoron zsidó hírek, a zsidóságról szóló tudományos előadások, zsidó zene, templomi közvetítések stb. szerepelnének. Ennek az érdekes tervnek a megvalósítása a közeljövőben megtörténik.

Olvason

Nemrég jelent meg Josef Chapiro „Gesprochen mit Gerhardt Hauptmann” című könyve. Ebből

a könyvből ragadjuk ki a nagy német írónak a faji kérdéstről szóló klasszikus vallomását. „Ámbár én tősgyökeres német vagyok — mondja Gerhardt Hauptmann —, a tulajdonképeni faji érzés számomra teljesen ismeretlen valami. Engem nem érdekel, hogy egy ember milyen színű és milyen vallású. A szellemi fejlődésnek van egy bizo-

nyos foka — ez az a bizonyos kultúra —, amelynek elérésére mindnyájunknak törekedni kell. Ezen a fokon elmosódnak a faji különbségek és minden ember kultúrájának mértékét csak szelleme és emberisége határozzák meg. Csak ez a két tulajdonság az, ami bennem önkéntelenül is rokonszenvet tud kelteni.

Hitler az Augusta-kórházban

Temesvár, febr. 25.

Amikor Hitler Adolfot Hindenburg kinevezte kancellárnak, egy kis gyárvárosi lakásban nagyot dobbant az örömtől és büszkeségtől Politzer ügynök szíve.

— Mein Kriegskollege, der Hitler, aber so was...

Politzer melegében elmondta a családtagoknak, hogy ő bizony személyesen ismeri a kancellár urat, még pedig igen jól, mondhatná igen közéről, mert

a háboru alatt egymás mellett feküdtek a budapesti Augusta bakk-kórházban.

Innen származik az ismeretség.

Politzer József a gyárvárosi Telekház-utcában lakik. Szívesen mesél Hitlerrel, akivel négy hónapig volt együtt.

— A nevem tulajdonképpen Molnár — mondata — megmagyarosított nevem van, de általában régi nevemen ismernek. Hitler is így ismert, ezért kérem írja csak Politzer.

Hitler cugszfűherer

— 1915 év végén kerültem Galiciából az Augusta-kórházba. Trénőrmester voltam. A mellettem lévő ágy üres volt. Négy nappal érkezésem után új beteg jött az üres ágyba. Az osztrák Landwehrnek egyik cugszfűhererje. Hamarosan összebarátkoztunk. Hitler Adolf volt, aki katarussal jött a kórházba. Ő is Oroszországban volt. Sokat beszélgettünk, összemelegedtünk és minden délelőtt a vizit kezdetéig körülbelül tíz

óráig kártyáztunk. Hitler, én és egy magyar erdőőr, akinek nevére már nem emlékszem.

Mit játszottak?

— Huszonegyest.

Hitler majdnem mindig vesztett. A napi vesztesége egy-két korona volt, ki lehetett birni, egyébként is volt pénzünk. Az erdőőr rosszul beszélt németül és ezért mindig magyarul szólt hozzám. Hitler ezért nagyon dühös volt, mert szeretne volna érteni, mit beszélünk. Az erdőőr nem tehetett egyebet, mint németül beszélt. Olyan kétségbeejtően rosszul beszélt németül, hogy mindig agyonnevettük magunkat.

— Láttad-e Hitler legujabb fényképét?

— Még nem — válaszolta Politzer.

Megmutattuk Hitler legujabb fotografiáját.

— Ő az — mondta mosolyogva — csakhogy akkor még nagyobb bajuszt viselt. Politzer igyekszik mindenre viszagondolni, ami vele és Hitlerrel történt. Hát bizony valami nagy dolgokon nem estek át Budapesten.

Hitler és a pesti öreg nők

— Délután kilógtunk. Ugyanis a kórházból csak őrmesterek mehettek ki a városba. Hitler azonban még csak cugszfűherer volt és az ő kedvéért mindig hátul szöktem ki. Felemeltük a drótkerítés egy részét és azon át kibujtunk. Kávéházba mentünk, ujságot olvastunk, sétálgattunk. Volt az Operánál egy kávéház, ahová szívesen jártunk el. Ezt a kávéhá-

zat sok idösebb hölgy látogatta, akik sportot üzték abból, hogy fizettek a katonáknak. Amikor elfogyasztottuk a kávét és a jó túróstészta, úgy tettünk, mintha fizetni akarnánk. A Pincér mindig azt a választ adta: Schon bezahlt. — Hitler sokszor mondta nekem: Komm jetzt gehen wir uns anessen ins Opernkaffehaus.

A zsidók barátja,
 ki szereti a libamáját is

— Emlékszik-e arra Politzer ur, hogy Hitler azalatt, míg magával együtt felelt a körházban, tett-e antiszemita nyilatkozatot?

Szántó Jenő előadása

Ugyan kérem, sohasem volt szó arról Hitler tudta, hogy zsidó vagyok, de ezzel kapcsolatban soha kellemetlen gélzást nem tett. En ny ismertem, mint a zsidók barátját. Hitler nagyon szerette a libamáját, azt onnan tudom, hogy nem egyszer mentünk be a Rombach utcára Stern Marton kóser vendéglőjébe. Nem is én figyelmeztetem Hitlert arra, hanem ő mondta, hogy menjünk be, mert a vendéglő kirakataiban szép libamáját látott.

(Temesvári Hírlap), Bach Gyula.

A székesfehérvári hitközség meghívására a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának erdemdus alelnöke e hó 5-én a Székesfehérvári Kereskedelmi Csarnokban „Zsidó feladatok”-ról előadást tartott.

Az előadás a székesfehérvári zsidó társadalomnak színe-java vett részt és a hatalmas diszterem teljesen megtelt. Az előadó kíséretében Székesfehérváron megjelentek a budai izr. hitközség előjárói közül: Schwarcz Samu, dr. Kertész Manó tanügyi előjáró, Goldberger Sándor, Kalmár Sándor gyáros és Sauer Jenő körzeti előjáró, valamint a hitközség főjegyzője: Diósi Jenő.

A székesfehérvári hitközség melegsavakkal köszöntötte az illusztris előadót.

Szántó Jenő, az Orsz. Izr. Iroda alelnöke részletesen kifejtette azon feladatokat, melyek a mai nehéz viszonyok mellett a zsidóságra nehezednek. Altalában és részleteiben rámutatott azon érzelmi közössége, mely a zsidóságot az egész világon egybeforrasztja, vázolta a zsidóság külső és belső feladatait, rámutatott azon eredményekre, melyeket a zsidóság a haladás, a kultúra, a tudomány terén elért, majd beszélt a magyar zsidóság hazafiasságáról, áldozatkészségéről és arról a hűségéről, melyet a magyar zsidóság a magyar zsidóság jöbén és rosszában a magyar földdel és a magyar sorsal osztozik. Részletesen beszélt továbbá arról, hogy az egyetemes zsidóságnak a palesztinai kérdésben komoly kötelessége van, melyet azonban a nemzeti érzessel feltétlenül és minden körülmények között a legteljesebb összhangban és nemzeti szellemben lehet csak teljesíteni. Majd át-

Az előadó a továbbiakban az Országos Iroda feladatait fejtegette.

A feszült érdeklődéssel hallgatott előadást a közönség óriási óvációnal fogadta.

Tavaszi ruhászükséglete beszerzése előtt okvetlen tekintse meg

FILTEX

Crepp Marocain és Cserebogár

műselyemanyagok legújabb párisi mintáit

FILTEX R. T.

HIREK

„KISS ARNOLD NÉMELY RABBINÉRŐL“ c. cikkünkre több tanulmányzámba menő hozzászólás érkezett, többek közt dr. Flesch Ármin mohácsi főrabbi világította meg a kérdést vallási, társadalmi, filozófiai és szociológiai szempontból. Ezuton mondok köszönetet a „Szombatot“ megtisztelő hozzászólásokért, melyeket nem közölhetek — és különösen Flesch főrabbi értékes essay-jére való tekintettel kénytelen vagyok leszögezni, hogy az egész témakör távol esik, mint zsidó probléma tőlem és a „Szombat“-tól, hisz egész fejtegetésem nem volt egyéb, mint glossa Kiss Arnold tudós főrabbinak az Egyenlőség 1935 febr. 4-iki számában megjelent novellájához (Egy holdvilágos éjszaka rejtelvei), amely — ezt a szerzőtől tudom — egy husz év előtt kis dunántuli hitközségben tényleg megtörtént eseményt dolgozott fel.

A ZSIDÓ GIMNÁZIUM BARÁTAinak EGYESÜLETE 26-án, vasárnap délelőti 11 órakor tartotta, nagy érdeklődés mellett, tizedik rendes közgyűlését. A közgyűlés színhelye, a pesti izr. hitközség díszterme, zsufolásig megtelt ez alkalomból Dr. Berger Gyula elnök megnyitójában kegyelettel emlékezett meg Kramer Marcellról, a Zsidó Gimnázium életre hívójáról, az Egyesület legelső tiszteletbeli elnökéről és háláját fejezte ki az Egyesület tiszteletbeli elnökének Dr. Glücksthal Samu előjárónak, a Zsidó Gimnázium palotájának felépítéseért, azután röviden vázolta az Egyesület jövő feladatait, amelyek vállalására az első tíz év eredményei az Egyesületet kötelezik. Ezután a közgyűlés megválasztotta az Egyesület volt elnökét Bárány Oszkárt tiszteletbeli elnökké, elnöknek Dr. Berger Gyulát, alelnöknek Fürst Györgyöt, titkárnak Dr. Rosenfeld Viktor, pénztárosnak Guttmann Gyulát, ellenőr-

nek Berczeller Bernátot, Számvizsgálóknak: Bände Béla, Kovács Károly, Dr. Jacobi Béla, Dr. Landesmann István, Dr. Léwy Lajos, Dr. Lichtenstein Salamon, Perl Jenő, Dr. Török Lajos, Czukor László, Dr. Heller Zoltán, Loránt István. A választások megejtése után az elnök zárószavaival ért véget az ünnepélyes közgyűlés.

SZÉP CSALÁDI ÜNNEPÉLY színhelye volt vasárnap, február 26-án este a Páva uccai templom tanácsterme. A templomkörzet titkára Varga Jakab ünnepelte aranylakodalmát, nejével Tänzer Rózával, a VIII.—IX. ker. Izr. Nőegylet agilis és közszeretben álló társelnök-nőjével. Illusztris szép társaság gyűlt egybe ez alkalomra és az ünnepeltek elhalmozták a szeretet, a tisztelet és a nagyrabecsülés megnyilvánulásaival. Az ünnepi szónokok sorát dr. Zahle r Emil, dr. Farkas József és Rosenberg Sándorné nyitották meg. Ugyancsak megható beszéd keretében méltatta az ünnepeltek érdemeit Stern Samu hitközségi elnök is. Az ünnepeltek rengeteg ajándékkal, virággal stb. halmozták el tisztelőik, amelyek között első helyet foglalt el a VIII.—IX. ker. Izr. Nőegylet és a Páva uccai templomkörzet értékes együttes ajándéka. Az ünnepelés a nőegylet keddi délutáni választmányi ülésén folytatódott. A szép ünnepségek rendezéséért Rosenberg Sándorné elnökasszonyt és Koch Boriska titkárnőt illeti az elismerés.

A MIKÉFE VOLT NÖVENDEKEINEK ÖSSZEJÖVETELE. A MIKÉFE Jótékonyági Asztaltársaság, amelyben az egyesület volt növendékei tömörültek, látogatott összejövetelt tartott. Dr. Fodor Károly megnyitó-beszéde után Kertész Ödön, a MIKÉFE igazgatója ismertette a 90 esztendőes egyesület történetét. Rámutatott arra, hogy a MIKÉFE reneszánsza az egyesület jelenlegi elnökének, dr. Stein Emilnek működésével kezdődik. Az előadó beszámolt arról, hogy milyen nagyjelentőségű munkát végzett az egyesület a magyar zsidóság szempontjából. Részletesen méltatta dr. Stein Emil elnöknek és Klein Gyuláné elnökasszonynak áldozatkész munkáját, amellyel a háború után anyagilag csaknem teljesen tönkrement egyesületet újra fellendítették. A nagy tapssal fogadott előadás után dr. Deutsch Ernő igazgató-főorvos, dr. Schwarcz Henrik és Fried Ignác szólaltak fel. Végül dr. Stein Emil, az egyesület elnöke köszönte meg a bizalmat és elmondotta, hogy a nehéz viszonyok között is bizik a MIKÉFE jövőjében.

A DEBRECENI PÜSPÖK előadása a zsidóságról. A Pro Palestina Szövetség dr. Friedmann Ignác kezdeményezésére megkérte dr. Balthazár Dezső püspököt egy előadásra. A református egyházfő elfogadta a meghívást és március 1-én megtartotta előadását a még soha ennyi közönséget nem látott Goldmark-teremben. Az előadás a zsidóság elhivatásáról szólt s páratlan ékesszólásával, profétai mélységével, szívet-lelket megragadó lendületével elfelejthetetlen élményt jelentett a hallgatóságnak. A hitközség — amelynek vezetősége Stern Samuval az élen megjelent — külön átiratban fogja megköszönni Balthazár püspöknek a gyönyörű tanításokat.

AZ AHAWASZ RÉIM Egylet a Stern-féle vendéglőben ünnepelte Mózes születésének évfordulóját. Jelen voltak: Kramer Miksa, Porgesz József, Steiner Mór, dr. Endrei Henrik a Chewra képviselőjében: Eppler Sándor, Föld tábornok, Molnár Gyula, a hitközség képviselőjében: Dinner A. Emil, Fenyves Ignác, Ludeszmann Márk, Dukesz D. Arnold, Majtényi Nándor, Hersch Samu. Munk Gábor, Hegedüs Ernő, Gleichman Ignác, Breitner Sándor, Schwarcz Mór, Kohn Herman, Pogány Dezső, Fischhof Béla, Szatmári Béla, Gutmann Mór pénztáros. Schäffer Adolf ellenőr, dr. Szilágyi Jenő, dr. Hersch Ernő, Edelmann Jakab, dr. Bártfai Farkas, Hübsch Alfréd titkár stb. Dr. Majtényi megnyitója után felszólltak Porgesz József, dr. Endrei Henrik, Molnár Gyula, Hersch Samu. Láczer Dénes és Fischer rabbik és beszédükben foglalkoztak az évforduló jelentőségével és az egyesület áldásthozó munkásságával.

ZAJIN ADAR ÜNNEP a Józsefvárosban. A VIII. ker. körzet ősi szokás szerint f. hó 4-én este ünnepelte Mózes születésének évfordulóját a Nagyfuvaros uccai székházban. A zsúfolásig megtelt teremben jelen voltak: Stern Samu, Hajdu Marcell, Nagy Andor, Zahler Emil, Rosenák Miksa, Blum Ödön, Eppler Sándor, Scheiber Lajos rabbi, Weisz Márk, Körmöci Zoltán, Riegler Tibor, Wertheimer Soma, Weisz Mór (VIII. ker.) Bienenstock Vilmos, Ungár Adolf, Pintér Miksa, Sarbó Vilmos, stb. Weisz Márk elnöki megnyitójában méltatta az évforduló jelentőségét és üdvözölte a hitközség elnökét, Stern Samut. Elpanaszolta a körzet régi sérelmeit, hogy a régi ígret még

mindentig nincs beváltva és a körzet kénytelen nélkülözni az égetően szükséges új templomot. Stern Samu — hivatkozván másirányú elfoglaltságára — csak röviden válaszolt, az érdemleges választ rábízta a pénzügyi előjáróra. Nagy Andor humoros szavakkal és felcukrozva adta be a keserű pirulát, hogy tekintettel a mai súlyos pénzügyi helyzetre új templom építésére gondolni nem lehet. Rosenák Miksa és Scheiber rabbi beszédével véget ért a szép ünnepély.

CSERKUTI ENGEL MIKSA HALÁLA. A magyar közgazdasági életet súlyos veszteség érte cserkúti Engel Miksának, az Európai Áru- és Poggyászbiztosító Rt. alelnök-vezérigazgatójának halálával. — Cserkúti Engel Miksa, aki Rómában autószerencsétlenség áldozata lett, a biztosító szakmának európai hírvézelegysége volt. Harminc évvel ezelőtt alapította az Európai Áru- és Poggyászbiztosítót, amelyet nagyvonalú koncepciójával hatalmas intézménnyé fejlesztett. Közgazdasági érdemei elismeréséül 1905-ben kapta meg a magyar nemességét. Halála a társadalom legszélesebb köreiből óriási részvétet keltett.

ZAJIN ADAR ÜNNEP A VII. KÖRZETBEN. A VII. kerület zsidósága f. hó 5-én ünnepelte Mózes születésének és halálának évfordulóját, nagyszámu és előkelő közönség jelenlétében. A megjelenteket Kovács Hermann körzeti elnök üdvözölte. Schwarcz Benjamin körzeti rabbi szellemes és mélyen szántó beszédében méltatta a nap jelentőségét. Utána Stern Samu hitk. elnök számolt be a hitközség aktuális problémáiról. Beszédét többször megszakította a szünni nem akaró taps. Nagy Andor szellemességekkel fűszerezett beszéddel szórakoztatta a megjelenteket. Az egyes beszédek között Tennen körzeti kántor jidis dalokkal fokozta a közönség jókedvét.

GYÖNYÖRÜEN SIKERÜLT kulturesztét rendezett a VIII-IX. ker. izr. nőegylet e hó 5-én, vasárnap délután. A hitközség Goldmark-termet zsúfolásig megtöltötte az előkelő közönség. A magas nivóju, szép műsorból is kimagaslott R. Albert Erzsébet énekszám. Az általa előadott héber ima valóságos élmény volt. Elsőrangú énekművészete, abszolút helyes héber kiejtése, ihlet interpretációja mély hatást váltott ki a hallgatóságban. Rosenberg Sándorné elnöknő büszke lehet a sikerült rendezésre.